

Sygn. akt II CSK 350/19

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa L. O.
przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu
w P.
o odszkodowanie i zadośćuczynienie,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 27 lutego 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 grudnia 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) przyznaje adwokatowi A. D. , prowadzącemu Kancelarię
Adwokacką w Ł., od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...),
kwotę 120,- (sto dwadzieścia) zł, powiększoną o należną stawkę
podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej
pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi L. O. w
postępowaniu kasacyjnym,**

**3) zasądza od powoda L. O. na rzecz Skarbu Państwa
zastąpionego przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej
Polskiej kwotę 240,- (dwieście czterdzieści) zł tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód L. O. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 grudnia 2018 r., którym oddalono jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 11 października 2017 r., oddalającego powództwo o odszkodowanie i zadośćuczynienie.

Sąd Najwyższy, oceniając – na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. – skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

W niniejszej skardze oparto się na przesłankach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c., podnosząc, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, *w jakim zakresie sąd pierwszej instancji winien sprostać wymogowi kierowania stosownych pouczeń, w tym co do celowości ustanowienia pełnomocnika, prawidłowego sposobu zgłaszania wniosków dowodowych, prekluzji dowodowej czy zarządzeń o przedstawienie dokumentów do strony działającej bez adwokata, pozbawionej od dłuższego czasu wolności.*

Zdaniem skarżącego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnione jest również niewzięciem pod uwagę przez Sąd Apelacyjny nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Powód został bowiem pozbawiony możliwości obrony swych praw na skutek nieotrzymania stosownych – w jego ocenie – ww. pouczeń.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno w zasadzie spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z dnia 14 września 2012 r., I UK 218/12 – nie publ.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12 – nie publ.). Wspomniane wątpliwości muszą znajdować się w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11, s. 7), który powinien wynikać z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.). Istotne zagadnienie prawne należy bowiem postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 – nie publ.). Kolejnym niezbędnym elementem uzasadnienia tej przesłanki jest wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II PK 257/13, nie publ.), a także różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, w tym również zajęcia przez samego skarżącego stanowiska co do rozstrzygnięcia sprawy oraz przyczyn wadliwości zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 54/12, nie publ.). Wymagania tego nie można zastąpić postawieniem samych pytań do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, nie publ.) Jednocześnie zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie wyraził jeszcze stanowiska w związku z przedstawionym problemem, a w przypadku istnienia rozstrzygnięcia problemu – nie zaszły żadne okoliczności faktyczne uzasadniające jego zmianę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP 2003, nr 13, poz. 5).

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącego nie spełnia powyższego wymagania. Przede wszystkim nie wskazuje, z jakiego przepisu prawa skarżący wywodzi fakt spoczywania na sądzie obowiązku udzielenia stronie działającej bez profesjonalnego pełnomocnika pouczeń dotyczących kwestii wymienionych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zagadnieniu nie towarzyszy też żaden wywód, który wskazywałby na nierozstrzygnięcie tego problemu w orzecznictwie lub nauce prawa. Tak niedostateczne przedstawienie zagadnienia prawnego uniemożliwia Sądowi Najwyższemu ocenę jego trafności.

Odnosząc się zaś do pozbawienia możliwości obrony swoich praw jako przyczyny nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, nieuwzględnionej przez sąd odwoławczy, należy wskazać, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego pozbawienie możliwości obrony swoich praw implikujące nieważność postępowania nie może być rozciągane na przypadki nie przeprowadzenia wnioskowanych dowodów i to niezależnie od tego, czy następuje to na skutek ich oddalenia przez sąd, w związku z uznaniem, iż nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia istoty sprawy, bądź w wyniku naruszenia przepisów procesowych, normujących zasady przeprowadzania postępowania dowodowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r., II CZ 29/16, nie publ.). Należy podkreślić, że strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy doszło do całkowitego pozbawienia jej możliwości obrony swych praw, a więc gdy znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwia, a nie tylko utrudnia lub ograniczyła popieranie przed sądem dochodzonych żądań (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2014 r., V CSK 189/13, nie publ.). Analiza pism procesowych powoda w niniejszej sprawie nie wskazuje na jego nieporadność czy nieumiejętność przekazywania myśli lub intencji. Przeciwnie, stanowisko powoda charakteryzuje się jasnością i precyzją wyводу. Powód był obecny na rozprawie, przeprowadzono dowód z jego wysłuchania. Ogół tych okoliczności przesądza o tym, że nie doszło do pozbawienia powoda możliwości obrony swoich praw. Ponadto pozbawienie strony możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi wówczas, gdy z powodu uchybienia przez sąd przepisom postępowania, strona wbrew swojej woli została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 84/10, nie publ.). W niniejszej zaś sprawie nie doszło do naruszenia prawa procesowego.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c., o kosztach pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu orzekł zaś na podstawie § 16 ust. 4 w zw. z § 14 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

aj